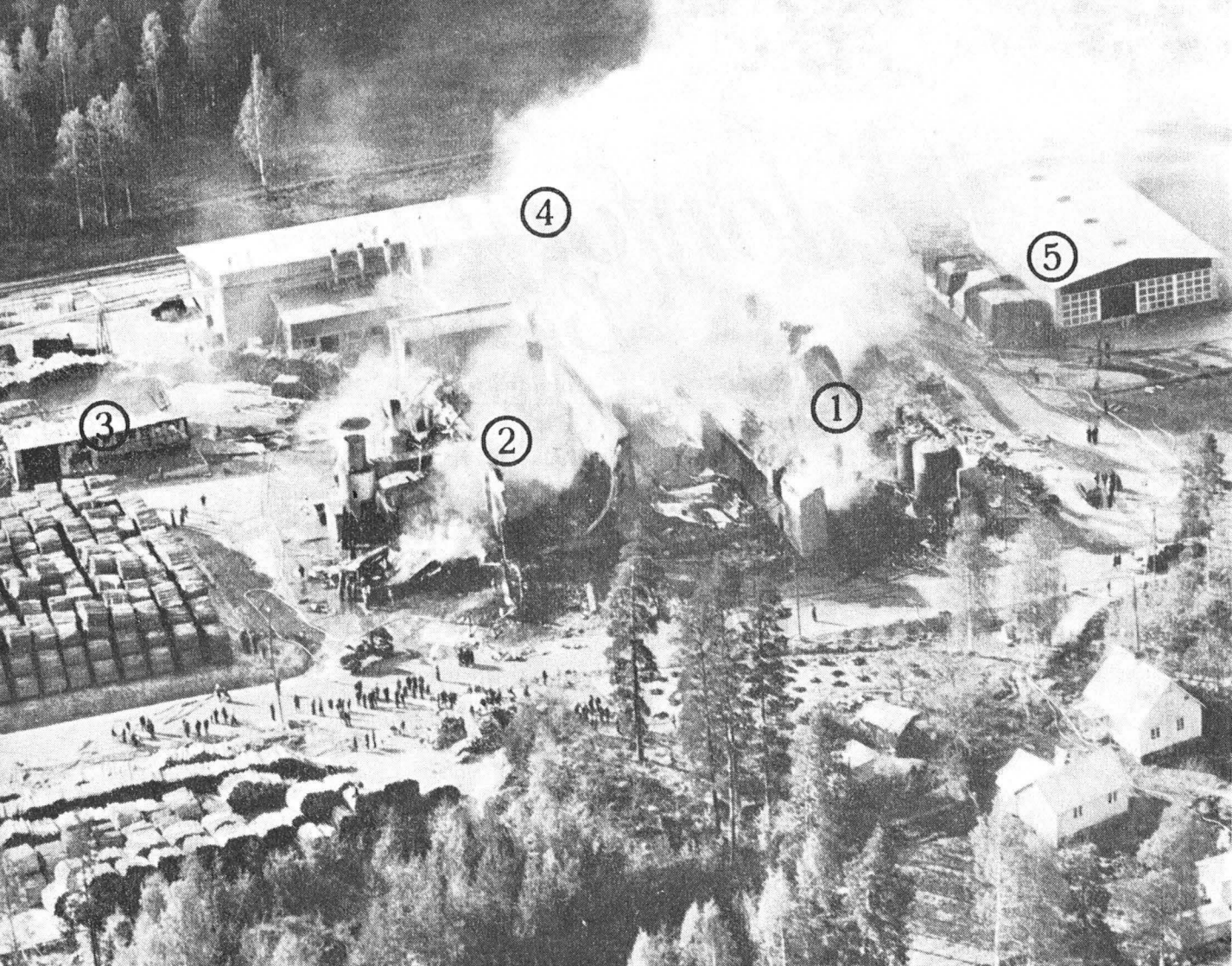

KUVA 1. Ilmakuva suurpaloalueelta. 1 = lastulevytehtaan puristinosasto, 2 = kuivaamo, 3 = kuorimo, 4 = valmisteverasto, 5 = Silopanosasto.

SOK:n Vaajakosken Tehtaiden lastulevytehtaan suurpalo 21. 5. 1966

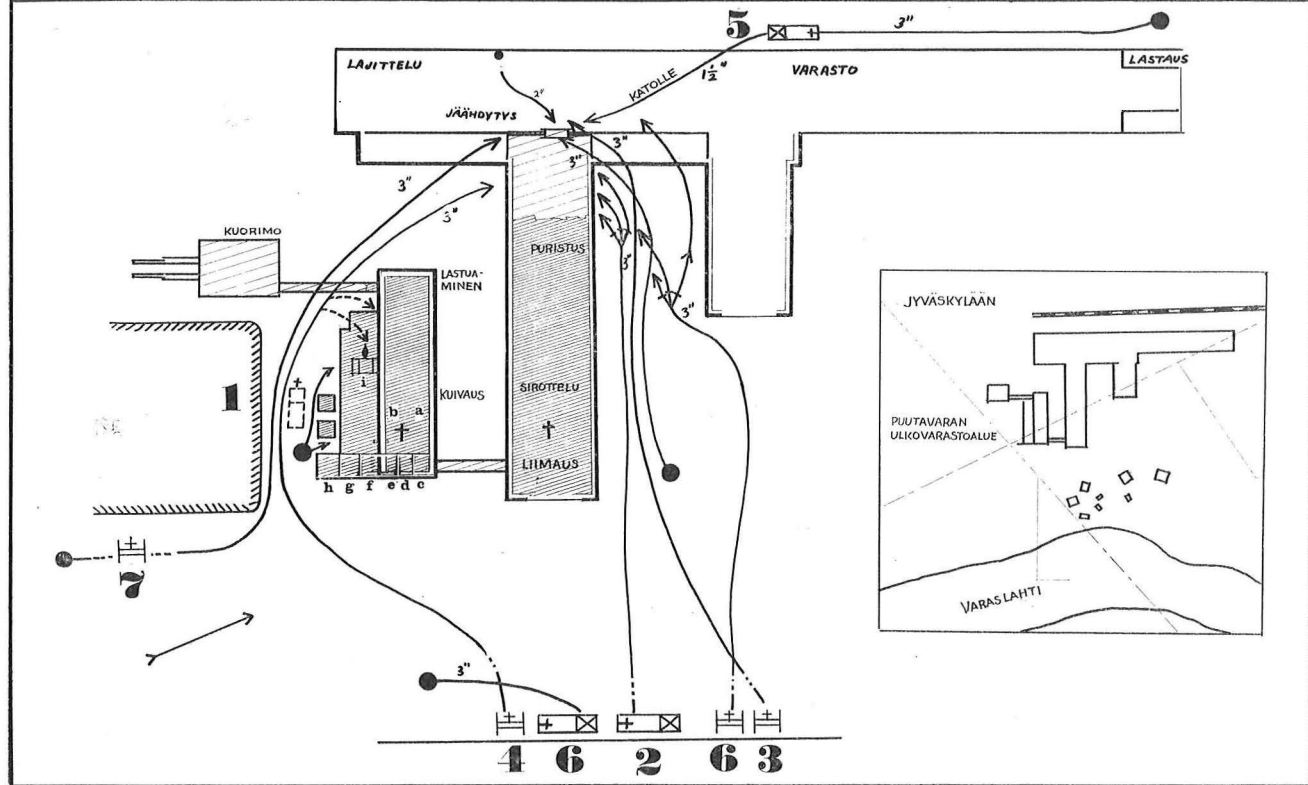
614.841.45
614.841.242:614.833.51

SOK:n Vaajakosken Tehtaiden lastulevytehtaan kuivamossa syttyi 21. 5. 1966 noin klo 13 palo, joka sammutusvaiheen aikana tapahtuneiden pölyhumahdusten ja -räjähdysten vuoksi laajeni suurpaloksi. Lastulevytehtaan puristinosasto, kuivaamo ja kuorimo paloivat koneistoinen. Tehdastilaa tuhoutui yhteensä 23 074 m³. Palovahingot ovat noin 4,3 miljoonaa markkaa, minkä lisäksi koituvat huomattavan suuret keskeytysvahingot. Pölyhumahdusten ja -räjähdysten seurauksena kuoli kaksi työntekijää, joista toinen osallistui sammutukseen. Lisäksi loukkaantui pahoin yhdeksän henkilöä. Loukkaantuneiden joukossa olivat kaikki paikalle palon alkuvaiheessa hälytetyt viisi palomiestä. Räjähdysmäisesti levinneen palon sammutusta vaikeutti palomiesten loukkaantuminen, sprinklerlaitoksen vaurioituminen ja palopostiverkoston vedenpaineen aleneminen. Sammutuksessa tapahtuneesta noin 15 minuutin katkosta huolimatta onnistuttiin estämään palon leveneminen arvokkaaseen valmisteverastoon. Työntekijät saivat ajoissa

suljetuksi suuren liukupalo-oven uhanalaisimmassa kohteessa, mikä toimenpide auttoi ratkaisevasti palon rajoitusta ja katkaisua. Pölyhumahdusten ja -räjähdysten aiheutumista tutkitaan edelleen. Jäljempänä on esitetty alustavia käsityksiä tapahtuneen syistä. Niinpä aikaisemmin esitetty oletamus höyrykuivurissa tapahtuneesta suoranaisesta räjähdyksestä vaikuttaa epätodennäköiseltä, jota käsitystä tukee sekin ettei kuivurista löytynyt räjähdysjälkiä.

I TEHDASALUE

SOK:n Vaajakosken Tehtaiden lastulevytehdas (SOKOPAN-tehdas) sijaitsee ns. Sammallahden teollisuusalueella, noin 100 m etäisyydessä Varaslahdesta. Noin 11 ha:n laajuisella teollisuusalueella on kolme erillistä rakennusta: varsinainen lastulevytehdas, kuivaamo ja kuorimo (kuvat 1 ja 2). Tehdasrakennuksien läheisyydessä on niputetun puutavaran ulkoverastoalue (n. 1 ha) ja sen takana lautatarha (n. 3,5 ha).

KUVA 2. SOK:n Vaajakosken Tehtaiden lastulevytehtaan rakennuksia (piirroksen oikeassa alareunassa pienempi piirros, jossa näkyvissä myös vedenottoaikkana käytetty Varaslahti). Tihveämmällä viivoituksella osoitettuna pölyhumbadusten ja -räjähdysten jälkeinen palotilanne ja harvemmalla vinoviivoituksella palossa tuhoutunut alue. Kohdat, joista palossa kuolleet työntekijät löydettiin, merkittyinä ristein. Piirroksista ilmenevät myös palokuntien pääasialliset selvitykset: 1 = Vaajakosken VPK:n I lähtö, 2 = Vaajakosken VPK:n II lähtö, 3 = Jyväskylän vakinainen palokunta, 4 = Valmet Oy:n Jyskän TPK, 5 = Valmet Oy:n Tourulan TPK, 6 = Jyväskylän VPK, 7 = Valmet Oy:n Rautpohjan TPK. — Yksityiskohtia kuivaamosta: a = savukaasukuivuri, jossa palo syttyi, b = höyrykuivuri, jonne palo todennäköisesti siirtyi sammutuksen aikana, c = keskilastusiilo, d = pölysiilo, e = pintalastusiilo, f ja g = pölysiiloja, h = brikettisiilo, i = palavat nesteet.

II RAKENNUKSET JA RAKENTEET

Tehtaan päärakennus

36 000 m³:n suuruinen tehtaan päärakennus koostuu kolmesta osastosta: puristinosastosta, Silopan-osastosta ja valmistevalmastosta (kuvat 1 ja 2).

Palossa kokonaan tuhoutuneen puristinosaston pituus oli 80,35 m ja leveys 18,7 m, pinta-ala 1 500 m² ja tilavuus 11 964 m³ + puristinmonttu 400 m³ = 12 364 m³. Puristinosaston rungon muodostivat sahatusta laudasta valmistetut 3-nivelkehät, joiden kannattamana oli puinen vesikatto = puorret, niiden alapuolelle naulatuna aaltoasbestilevy, lämpöeristeinä lasivillaa, ruodelaudoitusta ja alumiinipeltikate. Ulkoseinät olivat kaksinkertaiset ja punatiillistä muuratut = 1/2 kiven tiiliseinät ja välissä lasivillatäyte. Väliseiniä ei ollut, joten puristinosasto on yhtä tuotantotilaa. Pääty oli puurakenteinen, naulatuilla pylväillä jäykistetty. Perustukset ja maanvarainen lattia oli valmistettu betonista. Puristinosaston erotti valmistevalmastosta palomuurirunko, joka koostuu pilasterein vahvistetusta, punatiillistä muuratusta palo-seinästä ja siihen liittyvästä teräsbetonirunkoisesta osasta. Palomuurirungossa sijaitsivat koneisto-, korjaamo- ja sosiaaliset tilat sekä konttori. Palomuurirunkoon liittyi valvontakeskus (kuva 9), joka on valmistettu teräsbetonista, puusta ja lasista ripustettuna rakenteena. Puristinosaston ja valmistevalaston välisessä suuressa ovesa on kaksinkertainen liukupalo-ovi (kuva 9). 15 m etäisyydessä sijainneen kuivaamon ja puristinosaston välillä oli puurunkoinen, asbestilla ja pellillä katettu kuljetuskäytävä (kuva 4).

Tehtaan pääkoneet (liimaus, sirottelu ja puristus) sijaitsivat puristinosastossa.

Kuivaamo

Kuivaamon suurin pituus oli 46 m ja suurin leveys 26,5 m sekä tilavuus 9 610 m³.

Kuivaamorakennuksen vanhemman osan runko muodostui betonipilareista ja sahatusta laudasta naulatuista puisista katonkannattajista, jotka olivat päällystetyt asbestilevyllä. Vesikatto oli tehty samalla tavalla kuin tehdasosassa. Samoin seinät. Uudemman osan runko oli teräsbetonista ja seinät puuta. Lattia oli kokonaisuudessaan betonista, samoin kallioon nojaavat perustukset. Tehtaan puoleinen seinä oli kuljetuskäytäväaukkoa ja yhtä varapoistumistietä lukuunottamatta aukoton.

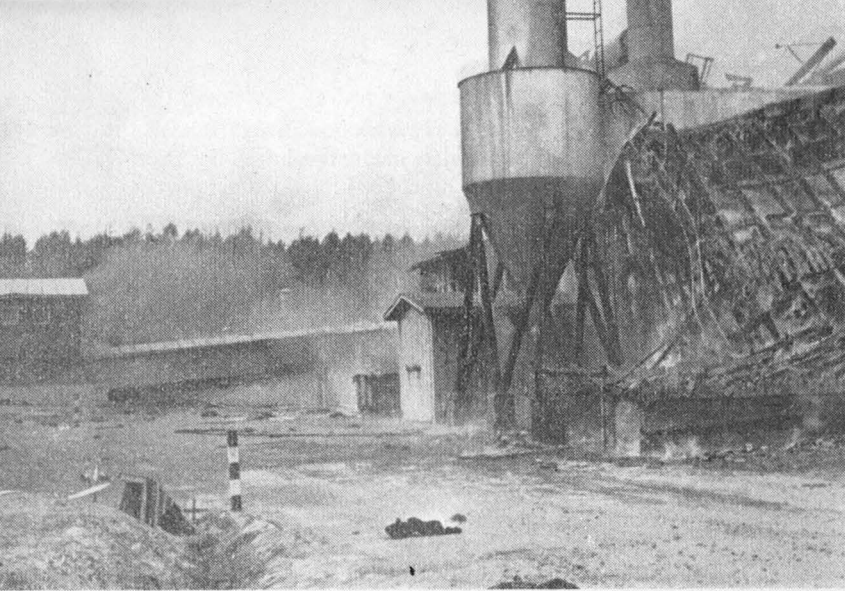
Kuivaamorakennuksen sisälle rakennetut lastu- ja pölysiilot olivat puurakenteisia. Lattian alla olevan öljysäiliön (50 000 l) tukirakenne (seinämät) oli teräsbetonista ja itse säiliö teräsvyörystä.

Kuorimo

Kuorimon pituus oli 17,5 m ja leveys 12,5 m, tilavuus 1 100 m³. Kuorimorakennus oli tehty kokonaan puusta niin että sen runkorakenteeseen oli käytetty palokyllästettyä puuta. Rakennuksen katto ja seinät oli päällystetty galvanoidulla pellillä. Lattiaa peitti osaksi sora-kerros, osaksi betoni. Kuorimon ja kuivaamon välimatka oli 15 m. Kuorimosta kuivaamoon johtava kuljetuskäytävä oli puurunkoinen, asbestilla ja pellillä päällystetty (kuva 6).

Puutavaran varastoalueet

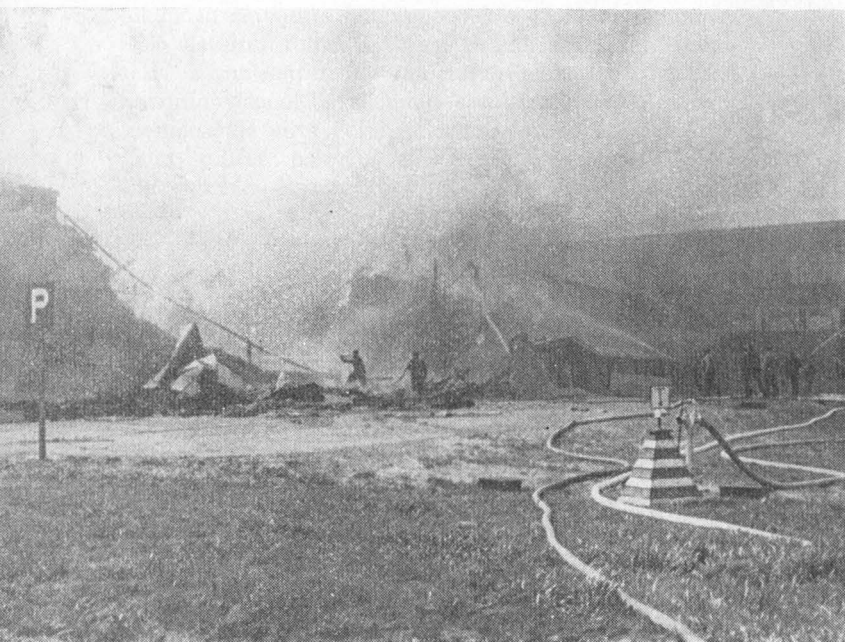
Tehtaan yhteydessä olevalla puutavaran ulko-varasto-alueella oli palon aikana noin 20 000 m³ niputettua pinoitavaraa ja sahattua tavaraa lautatarhassa noin 4 800 std.

KUVA 6. (klo 13.50) Kuivaamon puurakenteiset seinät sortuvat. Kuvanottobetkellä saapui alueelle ensimmäinen avustava palokunta, Jyväskylän kaupungin palokunta. — Etualalla sykkooni, jonka yläosasta räjähdyspaineen heittävä palopäällikkö E. A. Salo sai otteen, mutta josta hänen oli liekkien pakottamana pudottauduttava 4 metrin korkeudelta asfaltille. Taustalla palokyllästetystä puusta tehty kuorimo, johon palo on parhaillaan siirtymässä kuljetinkäytävää pitkin vastatuuleen. Mikäli palopostiverkostossa olisi ollut riittävä paine, olisi kuorimo voitu helpokosti pelastaa.

KUVA 7. (klo 14.20) Pabin tilanne alkaa olla voitettu. Noin 80 metrin pituinen puristinosaston varaston puoleinen osa palaa enää voimakkaasti. Katkaisun onnistumisesta on jo hyviä toiveita.

KUVA 8. (klo 14.30) Puristinosaston runkorakenteet ovat palaneet ja kaksinkertainen punatiiliseinä sortunut. Voimakkaampaa palamista havaittavissa vielä puristinosaston varaston puoleisessa päässä, missä oli suuria lastulevyjä. Sortuman kohdalla näkyvissä katorakenteista alas pudonnut sprinklerlaitoksen pääjakojohdo.

säksi katto repeytyi. Paineaalto jatkoi kulkuaan mm. kuivalastusiiloihin ja lähes tyhjiin pölysiiloon. Kuultu räjähdysääni lienee aiheutunut pölysiilossa tapahtuneesta räjähdyksestä (kuvassa 4 pölysiilon kohdalle kuivaamon päätyyn räjähdyksessä syntynyt aukko). Ilmaan noussut puupöly on "ruokkinut" edelleen humahdaen edennyt pölypaloo. Kuljetinkanavaa pitkin palava paineaalto tunkeutui viereiseen rakennukseen, jonka kuljetinkanavan puoleisessa päädyssä tapahtui todennäköisesti uusi pölyhumahdus. Liimaus- ja sirotteluosasto sekä lähes koko puristinlinja syttyivät. Osastolla tapahtuneen humahduksen lähes räjähdysmäistä luonnetta kuvaa kevytrakenteisen katon lennähtäminen osittain paikaltaan (kuva 3).

Pölyräjähdysten ja -humahduksen seurauksena menetti kaksi työntekijää henkensä (H. Kuusela ja S. Möntinen). Heidän kuolinpaikkansa on merkitty piirroksen sivulla 279. Lisäksi loukkaantui yhdeksän henkilöä, joista viisi kuului palokuntaan. Kaikki loukkaantuneet saivat vaikeita palovammoja ja lisäksi ruhjevammoja.

VI PÖLYRÄJÄHDYKSEN JÄLKEINEN PALON LEVENEMINEN JA SAMMUTUSTOIMENPITEET

Kuivaamossa tapahtuneilla pölyhumahduksilla ja -räjähdyksellä oli kolme päävaikutusta:

1) palon huomattavan laaja leveneminen, 2) paikalla olleen palokunnan ensilähdön ja sammutukseen osallistuneiden työntekijöiden loukkaantuminen, 3) sprinklerlaitoksen vaurioituminen ja palopostiverkoston vedenpaineen aleneminen.

Pölyräjähdysten paine levitti palon käytännöllisesti katsoen kaikkialle kuivaamoon ja kuljetinkanavan (hihnakuljettimet) kautta viereiseen tehdasrakennukseen, jonka noin 80 metrin pituinen puristinosasto syttyi silminnäkijöiden kuvauksen perusteella muutamassa hetkessä lähes koko pituudeltaan (kuvassa 2 räjähdysten jälkeinen palotilanne).

Kuivaamo ja puristinosasto paloivat ja palo lähenei 24 000 m³ laajuista tehdasosaa kohti, jossa sijaitsivat mm. jäädytys-, hionta- ja lajitteluosastot, konehuone, korjaamo-, sosiaali- ja konttoritilat ja ennen kaikkea puinen valmisteverasto (10 670 m³). Kahden työntekijän (R. Korhonen ja P. Sutelainen) osoittaman riipeyden ansiosta saatiin ajoissa suljetuksi palo-ovi palavan puristinosaston ja juuri mainitun uhanalaisen varaston välisestä paloseinästä. Tästä palosulusta tuli sittemmin koko sammutustoimenpiteiden tärkein kohde.

Onnettomuusalueelle saapuneiden ensimmäisiin tehtäviin kuului loukkaantuneiden auttaminen ja kuljettaminen sairaalahoitoon. Palonsammutusta ei näin ollen päästy heti jatkamaan, vaan syntyi noin 15 minuutin katko. Sammutuksen uudelleen aloittamista edisti se, että tehtaaseen palomestari (O. Savolainen) kuului ensimmäisten paikalle saapuneiden joukkoon ja hänelle jätti pahoin palanut palopäällikkö (E. A. Salo) suurpalohälytyksen

suorittamisen ja johtamistehtävän. Palomestarin yrittäessä antaa suurpalohälytystä oli hälytyskeskus jo varattuna sen ottaessa vastaan paloilmoituksia. Yleiseen palohälytykseen johtaneen paloilmoituksen tekijäksi on merkitty palokunnan joukkueenjohtaja (T. Karppinen) ja hälytysajaksi klo 13.30.

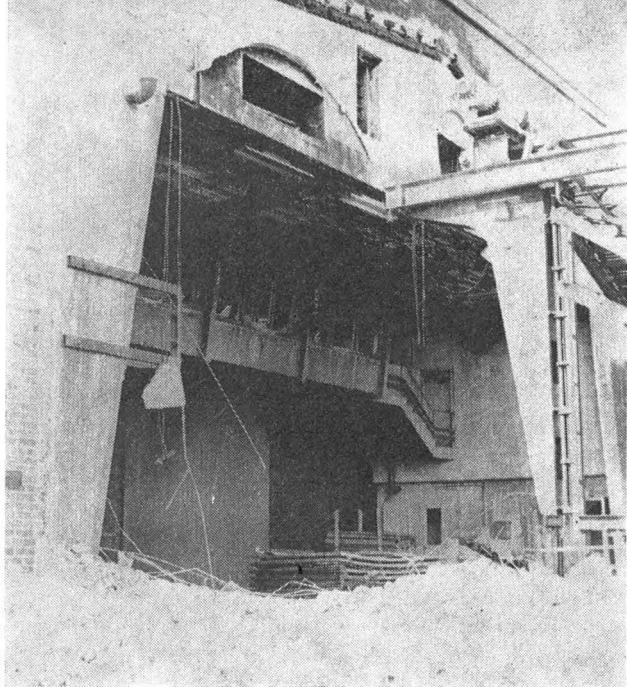
Sammutustoimenpiteitä haittasi tuntuvasti sprinklerlaitoksen jääminen painevesisäiliön veden varaan, vedentulon häiriyttyminen sprinklerpumpon pysähtyttyä, sekä putkirikkoutumien aiheuttama vajaatoimisuus ja vesipostiverkoston vedenpaineen aleneminen. Räjähdysten seurauksena vioittui pumppuasemalle johtava ohjauskaapeli ja pumput pysähtyivät. Noin 5 minuutin kuluttua räjähdyksestä saatiin pumppuasemalta käynnistetyksi 1000 l/min palopumppu sekä 800 l/min käyttövesipumppu, mutta sprinklerpumppua (3000 l/min) ei saatu toimimaan ennen kuin ohjausvirtajohdot eristettiin. Noin 10 minuutin kuluttua räjähdyksestä saatiin sprinklerpumppukin käyntiin, mutta runkoputkiston vaurioitumisen vuoksi vesi valui pääosiltaan hukkaan. Kunnan vesijohdoveden syöttö palopostiverkostoon saatiin aikaan noin 45 min kuluttua räjähdyksestä, jolloin vedenpaine nousi jonkin verran. Riittäväksi vedenpaine saatiin vasta sen jälkeen, kun puristinlinjan alla ollut pääsulkuventtiili suljettiin klo 15.30. Palopostiverkoston painetta lisättiin myös syöttämällä verkostoon vettä moottoriruiskulla. Verkostosta vettä ottaneet palokunnat kytkivät moottorikalustoaan väliin paineiden nostattamiseksi. Sprinklerlaitoksen ja palopostiverkoston vajaan vesikapasiteetin vastapainona parani sammutusveden saanti yleisesti ottaen kuitenkin sitä mukaa kun avustavat palokunnat saapuivat. Palokuntien saapumisajat, henkilöstö ja käytössä ollut kalusto käyvät selville alla olevasta taulukosta. Pääselvitykset kuvattuina piirroksessa sivulla 279.

Uudelleen käynnistettyjen sammutustoimenpiteiden päätavoitteeksi muodostui tulipalon pääsyn estäminen viimeistely- ja varasto-osastoon. Tälle suurpalon tärkeimmälle rajoitus- ja katkaisulinjalle kohdistettiin päähuomio. Jyväskylän maalaiskunnan palopäällikön (T. Liimainen) saavuttua palopaikalle klo 14.05 katkaisua vielä hänen johdollaan varmistettiin jolloin katkaisuun osallistui 2...4 kpl 3" suihkuja sekä 1...2 kpl 1½"—2" suihkuja, kuten piirroksista lähemmin ilmenee.

Suotuisan tuulensuunnan vuoksi ei palo sanottavasti uhannut puutavaran ulkovarastoaluetta. Sen sijaan pääsi tuli siirtymään alkuvaiheen vedensaantivaikeuksien aikana kuljetinta pitkin kuivaamosta kuorimoon (kuva 6) ja poltti tämän palokyllästetystä puusta tehdyn rakennuksen.

Varaston katolla tapahtui erillissyttymä, mutta se pysytettiin helposti sammuttamaan katolla vartiossa olleella suihkulla. Säteilyskuumuus tai kipinä sytytti myös konttorin ikkunapuitteen, joka sekin sammui vaivatta. Palomuurirungon yläosassa sijaitsi ilmastointilaitteisto omassa kammiossaan (kuva 9), jota tarkasti valvottiin. Va-

Palokunta	Henkil.	Saap.aika	Käytössä ollut kalusto
Vaajakosken VPK:n I lähtö	5	13.14	kiintop.
Vaajakosken VPK:n II lähtö	31	13.35	kiintop., 2 mr } 500 m/3"+560 m/1½"...2"
Jyväskylän vakinaisen palokunta	7	13.50	mr, 220 m/3"
Valmet Oy:n Jyskän TPK	16	13.55	mr, 280 m/3"+140 m 1½"
Valmet Oy:n Tourulan TPK	13	14.00	kiintop., 80 m/3"+80 m/1½"
Jyväskylän VPK	19	14.00	kiintop., 180 m/3"+140 m/1½"
Valmet Oy:n Rautpohjan TPK	10	14.05	mr, 160 m/3"

KUVA 9. Puristinosaston ja valmistevalaston välinen palomuurirunko palon jälkeen. Suuri liukupalo-ovi on sama, jonka työntekijät saivat suljetuksi heti palon laajenemisvaiheen jälkeen. Palo-oven yläpuolella ripustettua rakennetta oleva puristinosaston valvontakeskus ja sen yläpuolella kammioon johtavia ilmastointiaukkoja.

raston puolella palo-oven takana oli varmistuksena sisäpaloposteista kaksi selvitystä.

Palomiehet joutuivat jäähdyttämään kuivaamossa olutta 800 l polttoainesäiliötä (II lk) ja kuivaamon lattian alla sijainnutta 50 000 l raskasöljysäiliötä (IV lk).

Sammutustoimiin osallistui kuudesta palokunnasta yhteensä 101 miestä. Käytössä oli neljä kiintopumppua, 5 moottoriruiskua ja neljä palopostia. Täysvoimaisen sammutuksen aikana käytettiin vettä 16 000 ... 17 000 l/min. 3" letkua selvitettiin 1 420 m ja 1½" ... 2" letkua 920 m. Sammutushenkilöstön loukkaantumisia ei palon toisessa vaiheessa enää tapahtunut. Ns. jälkisammutus alkoi klo 22.

Vertaamalla palosta otettuja kuvia palokuntien saapumisaikoihin ja ottamalla huomioon palon katkaisun onnistumisen varsinaisen tehdasosan ja varaston väliseen paloseinään voitaneen palokuntien toimintaan olla tyytyväisiä. Varsinaisesta tehdasrakennuksesta paloi se siipi, jossa tehtaan puristinosasto sijaitsee. Muu osa rakennuksesta, joka käsitti varaston ja Silopan-osaston, säilyi käytännöllisesti katsoen vahingoittumattomana. Vahingoittuneesta tehdasosasta säilyivät perustukset ja lattia, joskin lattian pinta on vaurioitunut. Myös puristimonttu on ehjä, vain sen ylänurkassa on kuumuuden aiheuttamia murtumia.

Kuivaamorakennus paloi puuosiltaan maan tasalle. Ainoastaan tehtaan puolella oleva korkea tiilestä tehty paloseinä säilyi pystyssä, joskaan ei vahingoittumattomana. Tässä rakennuksessa sijaitsee tehtaan väestönsuoja, joka oli tehty noin 100 henkeä varten, ja säilyi käytännöllisesti katsoen ehjänä. Kuivaamon lattian pintakerrosta palo on vahingoittanut. Lattian alla oleva öljysäiliö lie-nee säilynyt vaurioitta.

Kuorimorakennus paloi täysin käyttökeltottomaksi lu-kuunottamatta perustuksia.

VII UDESTA TEHTAASTA TURVALLISEMPI

Uuden lastulevytehtaan suunnittelutyöt aloitettiin heti palon jälkeen. Ennen paloa oli jo olemassa laajennus-suunnitelmia, joten uudesta tehtaasta tulee entistä suu-

rempi. Sen tuotantokyky tulee olemaan noin 50 000 m³ lastulevyä vuodessa. Varsinainen tehdasosa, kuivaamo sekä kuorimo joudutaan rakentamaan täysin uudelleen. Samalla toteutetaan Silopan-osaston laajennus ja rakennetaan lisää varastotilaa. Tehdasosan tilavuudeksi tulee 19 000 m³, kuivaamon ja lastuamisosaston 18 000 m³, laajennetun Silopan-osaston 12 000 m³ ja uuden varasto-siiven 10 000 m³ (varasto tämän jälkeen yhteensä 22 000 m³) eli lisätilaa kaikkiaan 59 000 m³.

Uudet rakennukset tullaan tekemään kokonaan pa-lamattomista aineista. Aikaisemmin käytetyt puiset runkorakenteet korvataan teräsbetonipilareilla ja esijänni-tetyillä palkeilla sekä puiset vesikattorakenteet kevyt-betonielementeillä, joiden päälle tulee huopakate. Pa-losa tuhoutuneiden koneiden tilalle joudutaan hankki-maan uudet, esim. vanhentunutta mallia olleiden lastun-kuivureiden tilalle tuotetaan nyt kolme saksalaista Bütt-ner-merkkistä suurtehokuivuria, joiden yhteinen haihdut-teho on noin 11 000 kg vettä tunnissa. Kuivattavana olevan lastun määrä on uusissa kuivurityyeissä vä-häinen suuren läpimenonopeuden vuoksi. Varolaitteita on useita, kuten esim. automaattinen sammutusjärjestel-mä, ja yleensäkin kuivauskoneiden kaikki toiminnot ta-pahtuvat täysin automaattisesti. Kuivurit tullaan sijoit-tamaan kukin omaan osastoonsa. Kuivuriosastojen pää-tyseinät tehdään räjähdysten varalta kevyiksi, mutta kuitenkin palamattomista aineista. Lastusiilot korvataan lastunvaraajilla, jotka ovat betoniseinillä eristettyinä omi-sa osastoissaan. Puupöly tulee saamaan entistä suurem-man huomion osakseen. Pölysiilot tullaan rakentamaan erillisiksi noin 15 m etäisyyteen lähimmästä rakennuk-sesta ja rakennusaineena käytetään teräslevyä. Myös hiomakoneiden sykloonit tullaan sijoittamaan ulos.

Kuivaamon ja varsinaisen lastulevytehtaan lyhim-mäksi välimatkaksi tulee 6 metriä. Tämän palosolan vastakkaiset seinät rakennetaan vahvoiksi paloseiniksi. Lastujen kuljettamisessa kuivaamosta tuotantolinjalle tullaan käyttämään Redler- ja ruuvikuljettimia, jotka on tarkoitus saada mahdollisimman turvallisiksi. Valmiste-varaston tehtaan puoleisesta osasta korvataan palavat sei-närakenteet palamattomilla. Puristinlinjan ja viimeistely-osaston väliset palo-ovet suunnitellaan sellaisiksi, että ne voidaan pitää suljettuina työajanakin. Tehtaan sprinkler-laitos joutuu niinikään tarkistettavaksi. Vedensaannin paremmaksi turvaamiseksi rakennetaan uusi pumppuase-ma lähemmäksi tehdasta. Kunnan vesijohtoverkkoon jär-jestetään joustavampi yhteys.

VIII KOKEMUKSIA

Haluttaessa tiivistää palosta saatuja kokemuksia ja muistutuksia voitaneen se tehdä seuraavasti:

1) Puupölyräjähdysten edellytykset (myös) mekaani-sen puunjalostuksen lastulevyteollisuudessa puupölyn rä-jähdysrajojen laajuuden ja syttymisherkkyyden vuoksi suuret.

2) Räjähdysvaarallisessa teollisuudessa suurvahinko-mahdollisuudet korostetusti huomion jo suunnitteluvai-heessa (mm. sprinklerlaitoksen suojaaminen räjähdys-vaurioilta).

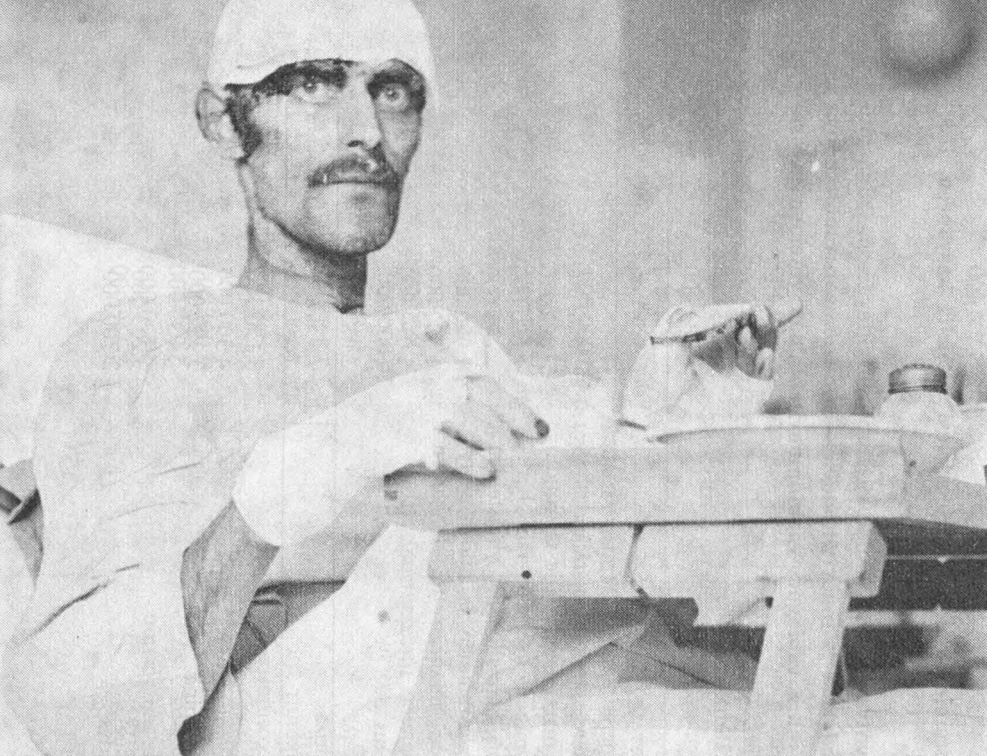
3) Vedensaannin turvaaminen.

4) Palon siirtyminen kuljettimia ja pölyputkia pitkin.

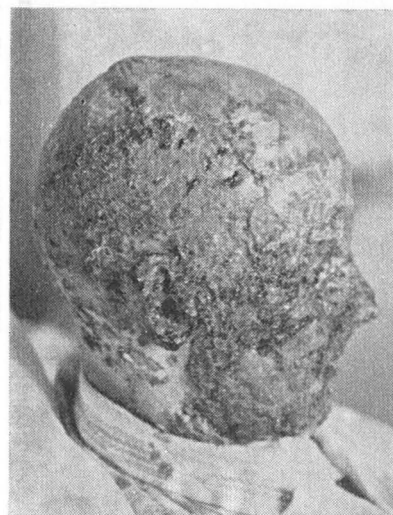
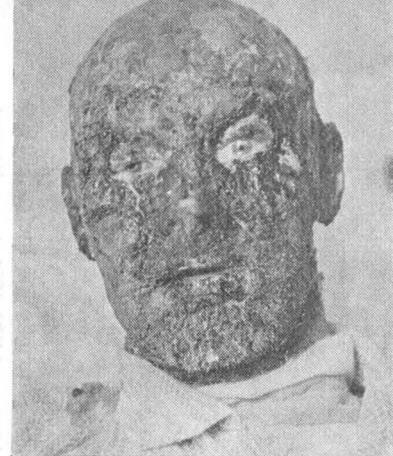
5) Rajoituslinjojen oikea valinta ja riittävien voimien keskittäminen palon katkaisuun (paloseinien ja -ovien taakse selvitykset varmistukseksi).

6) Sammutushenkilöstön varustaminen nykyaikaisin suojaruuvarein.

L. S.

Oheiset kuvat esittävät palopäällikkö E. A. Saloa, joka sai vakavia palovammoja SOK:n Vaajakosken Tehtaiden lastulevytehtaan palossa. Viereiset kuvat on otettu noin kaksi viikkoa palon jälkeen ja yllä oleva kuva kuukautta myöhemmin. Palopäällikkö Salon paraneminen edistyy nyt tyydyttävästi, vaikka jalkojen kohtalosta ollaankin vielä epävarmoja.

PAHOJA PALOVAMMOJA MYÖS SAMMUTTAJILLE

Kaikki sammutukseen osallistuneet viisi palomiestä loukkaantuivat SOK:n Vaajakosken Tehtaiden lastulevytehtaan suurpaloa edeltäneessä pölyhumahduksessa ja räjähdyksessä. Kaksi palomiestä oli vielä elokuun puolivälissä sairaalahoidossa. Toinen heistä on palossa vakavimmat vammat saanut palomies *Peltonen*, jonka ihoon paloi kiinni nailonpaita syviä palovammoja aiheuttaen.

Vähäisiksi eivät jääneet muidenkaan vammat. Esim. oheisia kuvia katsellessa ei voi olla kaukana ajatus ihmeellisestä pelastumisesta. Palopäällikkö E. A. *Salo* on kuitenkin jo kotona ja toipumassa.

Hänen osaltaan kertomus on seuraava:

"Olin ensin varmistamassa erään tehtaan miehen kanssa sykkoonista johtavaa putkea, jonka vieressä kyti lastuja. Poistimme kytevät lastut kauemmas ja kastelimme ne. Sammutusta kuivausosastolla johti varapalopäällikkö E. Tuunanen. Tuulen suunnan vuoksi olin huolestunut sykkoonista mahdollisesti lentävistä kipinäistä ja nousin kuivaamon katolle yleistilannetta tarkkaillakseni. Vein mukanani paineellisen tuuman letkun ylös. Kun pääsin kuivaamon katolla riittävän pitkälle käännyn takaisin tulosuuntaa kohti vetäkseni katolle letkua reserviin. Mukanani ei ollut letkunkannatinta, mutta tuuman letku pysyy kyllä hyvin katolla, kun sitä vetää riittävästi reserviin. Tätä vetämistä varten olin sattumoisin kääntyneenä tulosuuntaan kun katto räjähdysmäisesti repesi. En saa sanoa oliko pelkkä onni, että olin silloin kääntyneenä sykkoonia kohti vai pystyinkö mahdollisesti hieman ohjaamaan jaloilla lähtöä, mutta joka tapauksessa lensin aivan suoraan kohti sykkoonia ja sain sen tikkaista kiinni. Pari askelta sain otettua alapäin kun kuivaamosta tulivat liekit löivät vastaan. Laskeutumista oli mahdoton jatkaa, joten pudottauduin alas asfaltille noin neljän metrin korkeudesta. Seinän ja sykkoonin välinen tila ei ollut kovin avara, vain 120 cm, mutta siihen vä-

likkoon oli pudottauduttava. Ihme ja kumma, että selvisin ehjin luin.

Kun pääsin seinänviereltä tuli palomies *Peltonen* sisältä vaatteen täysin palaen. Kieritin hänet sammuksiin. Vielä siirsin pois mielestäni hyvällä paloauton paikalla olleen auton ennen kuin veivät sairaalaan.

Molemmat jalat paloivat "pakaroihin" asti, kädet ranteisiin asti ja pää kokonaan. Nyt olen jo kotihoodossa, mutta joka toinen päivä on käytävä sairaalassa. Pulmana ovat lähinnä jalat. Jaloista on jokin hermo vaurioitunut niin etten voi nostaa kunnolla jalkateriä ylös. Lääkärin arvelun mukaan tämä on ohimenevää, mutta saattaa silti olla pitkäaikaista. Näkökyky on ennallaan, vaikkei se sitä alussa ollut."

Keskustelimme palopäällikkö Salon kanssa myös palomiesten suojavarusteiden merkityksestä. Kuunnelkaamme kokenutta ääntä:

"Usein tapahtuu niin, ettei palomies ole riittävän karkäs pukeutumaan siten, kuten palotilanne vaatii eli kunnollisesti, vaan haluaa iskeä heti sammutustyöhön kiinni. Esimerkiksi tässä palossa tulin käskeneeksi erästä palomiestä pukeutumaan sammutusvarusteisiin (kumiset suojahousut ja takki, nahka- tai kumikäsineet ja kypärä) ja häneltä paloivat ainoastaan kasvot, vaikka oli sisällä räjähdysketkellä. Aivan nykyaikaiset varusteet hidastavat palamista ja henkilökohtaisia vaurioita tulee vähemmän.

Nimenomaan nailon osoittautui erittäin epäkiitolliseksi palomiesvaatetuksessa. Pahimmat palovammat sai nailonpaitainen palomies. Paita suli ihoon kiinni. Itseltäni paloivat pahoin nilkat ja syynä olivat kreppisukat.

Rumpupalon sammutus on ollut rutiininomainen ja usein toistuva. On totuttu siihen, että se kestää 10...15 minuuttia ja sinä aikana ei ole edes tulen läheisyyttä, koska tuli on rummun sisässä. Tämä rutiininomaisuus vaikutti ehkä osaltaan sen, ettei esim. henkilökohtaiseen suojaukseen oltu kiinnitetty riittävästi huomiota", mainitsi palopäällikkö Salo.

L.S.